

"BUSİAD" DAN Bakış

Bursa Sanayicileri ve İşinsanları Derneği Yayın Organı

2019/1 | 146

BUSİAD ismini değiştirdi **Söyleşi: Fatma Durmaz Yılbirlik**
İř dünyasında kadının topuk sesleri yükseliyor **Doğan Ersöz'ü**
andık Adaylar BUSİAD'da konuştu **Çekirge'nin konuğu Steve**
Young oldu YDK bildirisi **Hava kirlilięi** konuşuldu

Ne kadar
eřitsek
o kadar
güçlüyüz

YÖNETİM

BUSİAD Yönetim Kurulu

Ergun Hadi Türkay (Başkan)
Buğra Küçükkayalar (Başkan Yardımcısı)
Mustafa Ekinci (Başkan Yardımcısı)
Uğur Urkut (Başkan Yardımcısı)
Şevki Boran (Sayman)
Burak Anıl (Üye)
Burhan Çakır (Üye)
Gonca Yerliyurt (Üye)
Hakan Oktar (Üye)
Osman Nemli (Üye)
Ömer Kızıl (Üye)
Selim Akbaş (Üye)
Selim Tarık Tezel (Üye)

Adres

BUSİAD (Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneği)
Kültürpark İçi, Arkeoloji Müzesi Yanı, BURSA
Tel : 0224 233 50 18
Faks: 0224 235 23 50

Web

www.busiad.org.tr

E-mail

busiad@busiad.org.tr

Yayın

BUSİAD Adına Sahibi

Ergun Hadi Türkay

Genel Yayın Yönetmeni

Buğra Küçükkayalar

Yazı İşleri Müdürü

A. Basri Tüfekçioğlu

Editör

Uğur Yılmaz
www.icerikofisi.com

Yayın Kurulu

Ergun Hadi Türkay
Buğra Küçükkayalar
Mustafa Ekinci
Uğur Urkut
Şevki Boran
Burak Anıl
Gonca Yerliyurt

Yapım

Barışçajans®

Basım

Rotaofset®

Rota Barışçı Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri A.Ş.

Barışçı İş Merkezi, Fethiye Mah.
Sanayi Cad. No: 317
16140 Nilüfer, BURSA
Tel: 0224 242 72 00
Faks: 0224 241 91 06

info@rotabarisci.com.tr
www.rotabarisci.com.tr

İçindekiler

08

04 BAŞKAN'IN MEKTUBU

06 YÖNETİMDEN

08 BUSİAD ismini değiştirdi
DOSYA KONUSU

10 İş dünyasında "Topuk Sesleri"
sıklaşıyor

14 SÖYLEŞİ

Fatma Durmaz Yılbirlik

16 TOFAŞ'ta kadının hızlı yükselişi

18 Kadının Güçlenmesi
Bursa Platformu'ndan film
gösterisi

20 Doğan Ersöz, mezarı
başında anıldı

22 BUSİAD YDK BİLDİRİSİ
(19 Aralık 2018)

24 Sektörel Değerlendirme
Raporu

14

28 Sürdürülebilir Kent
Vizyonu Raporu

30 Aktaş: Otobana
çıkıyoruz

32 Bozbey: Bursa
sanayisinin

potansiyeline güveniyorum

34 ÇEKİRGE
TOPLANTILARI

Steven Young

Evi'nde konuşuldu:
İnsanlık üçüncü tokada hazır
olmalı
44 Üniversite-sanayi işbirliği
hız kesmeden devam ediyor
45 İsmail Önol: enerji
hesapsızca harcanabilecek
bir şey değildir
46 10 büyük ekonomi içinde

18

- 36** Elektrikli araç için şartlar
erken
- 38** BUSİAD'dan MUSİAD'a
hayırlı olsun ziyareti
- 39** Cargill'e ziyaret
- 40** MAKALE
Şerif Arı
- 41** Önce insan değişmeli
- 42** Yapay zeka BUSİAD

52 Dijitalleşme iş güvenliğini
artırıyor
54 Aile şirketleri için üçlü işbirliği
55 Gelecek nesiller aile şirketini
anlattı
56 BUSİAD'da TEKNODAY
buluşması
58 MAKALE
Av. Halim Dükkancılar

20

olmak için dijitalleşme şart
47 BUSİAD sınıflarına sanayi
desteği
48 Bilenser: Çevre adayların
vaatlerinde ilk sırada değil
50 Enerji tasarrufunda ilk
adım ölçmedir
51 İklim değişti uyum
sağlamak zorundayız

48

59 Yeni neslin ilk baktığı ücret
değil
60 MAKALE
Ahmet Özenalp
62 Paket hayatlar yaşıyoruz
63 Sorunların temelinde
birlikte yaşamak var
64 Yaşlı önyargısı artıyor
65 Göbeklitepe'yi yapanlar

78

sıradan insanlar değildi
68 ÜYELERDEN HABERLER
78 KÜLTÜR/SANAT
Burç Balcı

28

65

Ergun Hadi Türkay
Yönetim Kurulu Başkanı

Eşitsizliği kaldırmak için çabalamalıyız

Sevgili BUSİAD Üyeleri ve
BUSİAD'dan Bakış Dergisi'nin
okurları.

Yine yeni bir sayı ve yeni bir heyecanla karşınızdayız. Dergimizde bir süredir sürdürdüğümüz yenileşme çalışmaları hız kesmiyor. Bu sayımızda "Kadının iş dünyasındaki yerini" dosya konusu yaptık. Bildiğiniz gibi, 19 Ocak 2019'da yaptığımız Olağan Mali Genel Kurul'da isim değişikliğine gittik. Cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya dönük çalışmalarımızda, önemli bir nokta olan ismimizi, Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneği'nden, Bursa Sanayicileri ve İşinsanları Derneği'ne dönüştürdük.

BUSİAD'ın bu konudaki tavrı uzun yıllardır biliniyordu. Sayın Oya Coşkunöz de bir dönem BUSİAD'ın Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı yürüterek bu konudaki sembolümüz olmuştu.

23 Aralık 2015'te, "Birleşmiş Milletler Küresel İnkeler Sözleşmesi"ne imzacı olmuşuk. O tarihten itibaren Bursa Kadının Güçlenmesi Platformu'nda da paydaş olarak görev almaktayız. 21 Eylül 2018'de, BUSİAD Evi'nde düzenlediğimiz panele kadınların sahip çıkışı, bizi daha da yüreklendirdi.

McKinsey tarafından 2017 yılında yapılan araştırmaya göre, kadın katılımının daha yüksek olduğu şirketlerin hisse senedi getirilerinin, yarı yarıya daha yüksek olduğunun belirtiliyor. Kadınların katılım oranının sadece karlılığı değil, aynı zamanda değer yaratımının da artmasında önemli etkidir. Kaldı ki, kadın katılımın az olduğu şirketlerde performans da, karlılık da, o iş dalındaki ortalamaya göre, düşük olmaktadır. Nedenine baktığımızda kadınlar erkeklere göre daha değişik liderlik özellikleri göstermektedir.

Daha derine indiğimizde karar verme prosesinde daha çok katılımı cesaretlendirmekte, bu da kurumsal sağlığı daha yüksek tutmakta. Buna karşılık erkekler hedeflere ulaşamadığında daha sık düzeltici eylemde bulunmakta ki, bu negatif etki yapmakta. Tam da kadınların erkeklerden farklı olmadığı gösterilmek istendiği anda, Harvard Üniversite'sinden İris Bohnet, "Değişik özellikleri barındıran ekiplerin, sadece kadın veya sadece erkek olmalarından bağımsız olarak, performansları daha yüksektir. Farklılıklar desteklenmeli çünkü birbirini tamamlayan perspektif görüşler veya kolektif zeka her zaman daha güçlüdür" tespitinde bulunmuştur.

Dünya'da hiçbir ülkede, kadının çalışma hayatındaki yeri, toplumundakinden daha yukarıda değildir. Burada hükümetlere görev düşüyor, kızların iyi bir eğitim almalarını sağlayarak, kadın haklarını destekleyen kanunlar çıkararak, hamilelik izninde finansal destek vererek, çocuk bakımında kamusal kolaylıklar getirerek, hatta ailenin iki ferdinin de çalıştığı durumlarda vergisel avantajlar getirerek. Kadının iş hayatında yükselmesinde toplumun birçok ögesine görev düşüyor. Kanun yapıcılardan başlayıp, toplumun ve kadınların zihinsel dönüşümüne ihtiyaç var.

Kadın ve erkeğin yan yana gelmesiyle iş ve sosyal hayattaki sorunların da daha hızlı çözüleceğine inancım yüksek.

O nedenle artık eşitsizlikleri zihinlerimizden ve hayattaki tüm alanlardan kaldırmak için kolları sıvayalım. BUSİAD olarak kadınların ve gençlerin sayısının arttığı bir derneği hayal ediyor ve bunun için çalışıyoruz. Bu yönde, fikir ve desteklerinizi bekliyoruz.

Bir sonraki sayıda görüşmek ümidiyle hayırlı işler dilerim.

Gonca Yerliyurt
Yönetim Kurulu Üyesi

Camdan tavan

İş yaşamında, siyasette, sosyal ve kültürel hayatta kadının varlığı ve konumu hep sorgulanır ve çoğunlukla da yetersiz bulunur. Çünkü kadının üretime ve hayata katılma oranı toplam nüfusla paralellik göstermez. Bunun fırsat eşitliğinden, geleneklere, tercihlere, koşullara varan pek çok derin sebebi var. Çok iyi eğitim olsa da, kimi zaman kadın çalışmak istemiyor ya da çok iyi eğitimi olsa da işverenler kimi zaman kadın çalışmanı tercih etmiyor.

2018 verilerine göre nüfusumuzun yüzde 49.8'i kadın. Kadının eğitim seviyesi yükseldikçe çalışma hayatında daha çok yer alıyor. TÜİK 2017 rakamlarına göre ülkemizde üniversite mezunu kadınların oranı yüzde 14,5. Üniversite mezunu erkeklerin oranı ise yüzde 18. Arada çok büyük bir fark yok aslında. Üniversite mezunu her 100 kadından yaklaşık 72'si çalışma hayatına başlıyor, ancak orta ve üst düzey yönetici pozisyonuna ulaşan kadınların oranı yüzde 17 civarında kalıyor. Neredeyse eşit sayıda kadın ve erkek üniversite eğitimi almış olsa da, karar verici noktalarda görev almak söz konusu olduğunda bu eşitlik bozuluyor. Aynı eğitimi alan erkeklerin yüzde 83'ü yönetici olurken, kadınların oranı yüzde 17'de kalıyor. Dediğimiz gibi bunun çok derin sebepleri var.

Kadınlar güçlü önsözleri, empati yetenekleri, esnek ve pratik yapıları, iletişim becerilerini besleyen organizasyon güçleri, uzlaşmaya yatkın olmaları ve sabırları ile

erkeklerden farklılaşıyorlar. Erkekler de kararlı yapıları, bakış açıları, bedensel güçleri ile zaten varlar. Şüphesiz birbirini tamamlayan bu iki gücün bir arada olduğu; eşitliğin, işbölümünün ve en önemlisi dengeyin sağlandığı yerlerde verimlilik ve başarının geldiği yadsınamaz bir gerçek. Ne var ki, kadınlar için işyerlerinin, siyasetin, sosyal hayatın tam üzerini kaplayan camdan tavanlar var. Bildiğiniz bir araştırma aslında ama yine de hatırlayalım.

“Bilim adamları pirelerin farklı yükseklikte zıplayabildiklerini görür. Birkaçını toplayıp 30 cm yüksekliğindeki bir cam fanusun içine koyarlar. Metal zemin ısıtılır. Sıcaktan rahatsız olan pireler zıplayarak kaçmaya çalışır ama başlarını tavadaki cama çarparak düşerler. Zemin de sıcak olduğu için tekrar zıplar, tekrar başlarını cama vururlar. Pireler camın ne olduğunu bilmediklerinden, kendilerini neyin engellediğini anlamakta zorluk çeker. Defalarca kafalarını cama vuran pireler sonunda o zeminde 30 santimden fazla zıplamamayı öğrenir. Artık hepsinin 30 cm zıpladığı görülünce deneyin ikinci aşamasına geçilir ve tavadaki cam kaldırılır. Zemin tekrar ısıtılır. Tüm pireler eşit yükseklikte, 30 cm zıplar! Üzerlerinde cam engeli yoktur, daha yükseğe zıplama imkanları vardır ama buna hiç cesaret edemezler. Kafalarını cama vura vura öğrendikleri bu sınırlayıcı “hayat dersini”ne sadık halde yaşarlar. Pirelerin, isterlerse kaçma imkanları da vardır ama kaçamazlar. Çünkü engel artık zihinlerindedir. Onları sınırlayan dış

engel kalkmıştır ama kafalarındaki iç engel varlığını sürdürmektedir. Bu deney canlıların neyi başaramayacaklarını nasıl öğrendiklerini gösterir. İşte buna “cam tavan sendromu” denir.”

Camdan tavanlar sadece kadınların üstünde yok tabii ki ... Zihinsel ve çevresel kendisini kısıtlanmış hisseden ve tekrar tekrar denese de bir şeylerin değişmeyeceğine inanan herkesin üstünde var. Ama kadın ya da erkek olsun, zıplayanlar ve fanusun dışına çıkanlar da var. Çünkü bir kişi bile çıktıysa herkes çıkabilir.

Aslında bu sayıda konumuz kadınlardı ve ben BUSİAD 'da ne kadar az kadın üye olduğundan bahsedecektim, sadece 20 kişiyiz ve azınlıktayız diyecektim. Yönetim Kurulunda tek kadın olmanın -evet itiraf edeyim- keyifli yanları da var ama kızkardeşliğe inanıyorum ve zaman zaman kendimi yalnız hissediyordum diyecektim. Ve açılımındaki “adamları” kelimesini kırk yılın sonunda “insanlarına” eviren BUSİAD'a daha çok kadın üye ve BUSİAD üyelerinin işyerlerine daha çok kadın yönetici, daha çok kadın çalışan daha çok yakışır diyecektim. Diyebildim mi bilmiyorum.

BUSİAD ismini değiştirdi

Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneği (BUSİAD), tüzük değişikliğine giderek, adını Bursa Sanayicileri ve İşinsanları Derneği olarak değiştirdi. BUSİAD'IN Olağan Mali Genel Kurulu'nda, cinsiyet eşitliğine uygun olarak gerçekleştirilen değişiklikte, Derneğin kısaltması ise BUSİAD olarak korundu.

Divan Başkanlığını İbrahim Yaşar, Yardımcılığını Ayhan Korgavuş ve Yazmanlığını Murat Kuter'in yaptığı ve BUSİAD Evi'nde gerçekleştirilen Olağan Mali Genel Kurul'da konuşan BUSİAD Yönetim

Kurulu Başkanı Ergun Hadi Türkay, iç piyasa ve dünya olmak üzere iki riskle karşı karşıya olduğunu belirterek, "Türkiye'deki ekonomik, işçi işveren ilişkileri, eğitim en birincil sorunlarımız. Bunlarla ilgili yetkililer nezdinde olsun, basın yolu ile olsun sesimizi duyurmaya çalışıyoruz" dedi.

Türkay, şunları ifade etti: "Döviz, Merkez Bankası'nın faizleri olması gereken yere geçte olsa getirmesiyle, istikrara kavuştu. Enflasyon ise bu sene ilk yarı sonuna kadar, 20'li rakamlar civarında kalarak varlıklarımızı eritmeye devam edecek. Seçim sonrası gelişecek konjunktür, enflasyonun yönünü belirleyecek.

Umudumuz, enflasyonla birlikte faizlerin de düşmesi, yeniden yatırım yapılacak ortamın oluşması. Kalkınmak için üretmek zorundayız bu da haliyle yatırım gerektiriyor. 2019'un hepimize toparlanabilecek imkan sağlamasını dilerim. "

Ardından gerçekleştirilen Olağan Mali Genel Kurul'da, BUSİAD Yönetim Kurulu'nun faaliyet raporu ve 2018 hesapları ibra edilirken, 2019 bütçesi de onaylandı. İçinde bulunan ekonomik durum nedeniyle yıllık üye aidatları cüzi bir artışla 3 bin 750 liradan 4 bin liraya yükseltilirken, giriş aidatı ise 12 bin lira olarak belirlendi.

İş dünyasında “Topuk Sesleri” sıklaşıyor

Kadınların iş dünyasında ‘biz de varız’ demesinin üzerinden yüzyıldan fazla zaman geçti. 100 yıl öncesine göre sosyal statüleri ve iş hayatındaki yerleri elbette daha belirginleşti. Ancak, 21. Yüzyılda robotların iş dünyasını nasıl ele geçirebileceğini tartıştığımız bir dönemde, kadınların gücüne dair hala halledilmemiş mevzuların olması oldukça düşündürücü.

Ülkemizde nüfusun yarısı kadınlardan oluşuyor. Çalışabilir kadın nüfusunun sadece yüzde 30’u istihdam ediliyor. Kadın çoğunluk yöneticilere sahip şirketlerin oranı ise binde 3 ve şirketlerin sadece yüzde 5,4’inde bir kadın üst düzey yönetici bulunuyor. Kendi işini kuran kadınların oranı da yüzde 15 ve bu oranla dünya kadın girişimciler liginde oldukça gerilerde...

Türkiye ve dünyada iş hayatında kadının rolüne ilişkin istatistikler çok parlak olmasa da, topuk seslerinin sıklaştığına dair umut veriyor. Ulusal ve uluslararası markaların en iyi pozisyonlarında profesyonel bir kadını görmeye veya marka haline gelmiş başarılı girişimci bir kadına rastlamaya artık daha aşinayız.

Türkiye’de kadının işgücü piyasasına girmesi, emek piyasasında yaşanan gelişmeler ya da ekonomi kaynaklı faktörlerden değil, bir zorunluluk sonucu olmuştur. Kadınların işgücüne katılımı Balkan Savaşları sırasında erkeklerin çoğunun orduya katılması sonucu, azalan işgücünü takviye etmek mecburiyetiyle başlayıp, I. Dünya ve II. Dünya Savaşları sırasında artsa da kadınların iş hayatında gerçek anlamda yer almasının miladı sanayi devrimi olarak kabul ediliyor. Toplum tarafından, kadına yüklenen roller, kadının çalışma hayatına girmesini ve meslek seçimini kısıtlayarak ilerlemesini engellemiştir.

Yüzyıllar boyunca toplumun kadına yüklediği eş, anne ve ev kadını rolleri

gereği kadınlar, hem üretimden uzak kalarak erkeğe bağımlı olmuş, hem de yaptığı işin ekonomik bir değeri olmadığından "toplumsal değersizliğe" itilmiştir. Günümüzde hızla yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler, kadınların gittikçe daha fazla ve aktif olarak çalışma hayatına katılmalarına yol açmıştır.

Kadınların işgücüne katılımı hem ekonomik hem de sosyal açıdan kalkınmayı sağlayan önemli etkenlerden biridir. İşgücü piyasasında istihdam edilen ve böylece ekonomik özgürlüklerini ve toplumsal saygınlıklarını elde eden kadınlar, kendileri, aileleri ve toplumları için önemli sosyal kazanımlar sağlamaktadır. Kadınların işgücüne dahil olması, ülkelerinin ekonomik kalkınmalarını artırmaktadır.

Türkiye'de kadın istihdamı 1950'lerin ortasından beri düşmektedir.

1950'lerin ikinci yarısında bu oran % 70'lerde iken, 2000'li yıllarda % 20'lere gerilemiştir. Bunun nedeni kırdan kente göç ve özellikle 1990'lı yılların sonundan itibaren hız kazanan neo-liberal tarım politikalarıdır. Kadınlar 1950'lerde ağırlıklı tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilirken, kırdan kente göç ve tarımsal nüfusun düzenli olarak azalması sonucunda, tarımsal faaliyetten kopan kadınların çoğunluğu kentlerde işgücüne dahil olamamıştır. Tarımsal nüfustaki düşüşe rağmen 1980'lerin sonunda hala tarım sektörü, toplam istihdamın yarıya yakınına içermeye devam etmektedir. 1990'ların sonunda hız kazanan neo-liberal politikalar neticesinde, tarımsal faaliyette hayatını kazananların önemli bir kısmı, artık bu faaliyetle geçimlerini sağlayamaz hale gelmiştir. Zorunlu olarak geçimlerini tarım dışı sektörlerde aramaya başlamışlardır.

Asıl gerileme, tarımdaki yapısal dönüşümün yaşandığı 2000'li yıllarda gerçekleşmiştir. 2008'e gelindiğinde işgücü içinde tarımsal nüfus yüzde 23,7'ye kadar gerilemiştir. Tarımsal nüfustaki bu hızlı düşüş, ağırlıklı tarım sektöründe istihdam edilen ve bu sektörün dışına çıktığında, yeniden işgücüne katılmakta zorlanan

kadınların, kayda değer bir kısmını işgücünün dışına itmiştir.

GÜNÜMÜZDE İŞ HAYATINDA KADININ YERİ

Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranı şu anda yüzde 30'lar seviyesinde. 2023 yılı hedefi olarak da yüzde 41 belirlenmiş durumda. Günümüzdeki rakamlara göz atarsak; TÜİK Kasım 2017 Temel İşgücü Göstergeleri veri tabanına göre Türkiye'de 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 60 milyon 223 bin. Bu nüfusun 30 milyon 399 bini kadınlar ve 29 milyon 824 bini de erkeklerden oluşuyor. İşgücü olarak nitelendirilen nüfus ise 31 milyon 790 bin; bu sayının 10 milyon 287 binini kadınlar ve 21 milyon 503 binini erkekler oluşturuyor. İstihdam edilen nüfus içerisinde ise toplam 8 milyon 904 bin kadın ve 19 milyon 612 bin erkek var. Bu sayılar oransal olarak değerlendirildiğinde büyük bir eşitsizlik göze çarpıyor; çünkü 15 yaşın üzerindeki toplam nüfus içerisinde istihdam oranı erkeklerde %65,8 olmasına rağmen kadınlarda bu oran %29,3 seviyesinde kalıyor. Kadınların işsizlik oranı da

erkeklerinkinden daha fazla. Erkeklerde işsizlik oranı %8,8 iken, kadınlarda bu oran %13,7.

Eğitim durumu ve cinsiyete göre istihdam oranını incelediğimizde, son olarak bitirilen eğitim kalem ne olursa olsun erkeklerin istihdam edilme oranının kadınlardan daha yüksek olduğunu görüyoruz. Örneğin hiçbir okul bitirmeyen erkeklerin istihdam oranı %49,8 iken, bu oran kadınlarda %20,8. Lise mezunu erkeklerin %64,3'ü istihdamdayken kadınların sadece %25,7'si istihdamda olarak belirtilmiş. Yükseköğretim mezunları içerisinde de erkekler ve kadınların istihdam oranı arasında kayda değer bir fark söz konusu. Yükseköğretim kurumundan mezun erkeklerin istihdam edilme oranı %78,4, kadınların ise %61. Bu da ülkemizde, kadınların iş gücüne katılabilmesi için yükseköğretim mezunu olmalarının daha önemli olduğu, erkeklerin herhangi bir yükseköğretim kurumundan mezun olmasa da istihdam edilme oranının daha yüksek olduğu sonucuna işaret ediyor.

KADINLAR KAYITSIZ

İşte sigorta ve kayıtlılık durumu da yine cinsiyetler açısından oldukça adaletsiz. Tarımda neredeyse aynı sayıda çalışan erkek ve kadın bulunmasına rağmen kayıtlılık oranında büyük bir fark söz konusu; tarımda çalışan kadınların %93,7'si kayıt dışı çalıştırılırken, erkeklerin ise %76,4'ü kayıt dışı çalıştırılıyor. Tarım dışı faaliyet alanlarında nispeten daha eşit bir oran gözlenirse de, halen tarım dışı alanlarda istihdam edilen kadınların %24,7'sinin bir sosyal güvencesi yok.

KADIN GİRİŞİMCİ SAYISI YETERSİZ

Türkiye'de kesin ve en güncel sayılar bilinmemekle beraber şirket sahipliğinde kadınlar sadece %15'lik bir yer tutuyor. Kadın çoğunluk yöneticilere sahip şirketlerin oranı ise %0,3. Şirketlerin sadece %5,4'ünde bir kadın üst düzey yönetici bulunan Türkiye'de, tam zamanlı çalışanların da sadece %21,9'u kadın. Crunchbase'in 2017 yılı Nisan ayında yayınladığı rapora göre tüm dünyada start-up ekosisteminde kadın girişimcilerin oranı %17 civarında. Start-up girişimlerini izleyip denetleyen startups.watch verilerine göre de Türkiye'de girişim

ekosisteminde kadın girişimcilerin oranı %15. Yani, kadın girişimlerinin desteklenmesi ve kadınların iş hayatında karar alma mekanizmaları içerisinde erkeklerle eşit bir etkiye sahip olması anlamında hem ülkemizde hem küresel olarak büyük bir eksiklik var.

AKADEMİK DÜNYADA DURUM DAHA İYİ

Yükseköğretim istatistiklerine göre; kadın profesör oranı 2008/'09 öğretim yılında %27,4 iken 2017/'18 öğretim yılında %31,2 oldu. Doçent kadrosunda görev yapan kadın oranı %38,8, öğretim görevlisi kadrosunda görev yapan kadın oranı ise %50,2 oldu.

SİYASETTE BEBEK ADIMLARI

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekili oranı siyasal hayata ilk katılım gösterdikleri 1935 yılında %4,5 idi. 2015 yılı Haziran seçiminde 98 kadın TBMM'ye girebilmişken, Kasım ayında yapılan son genel seçimle bu sayı 81'e indi. Şu an ise toplam 543 milletvekili içerisinde sadece 76 kadın bulunuyor. Yerel yönetimlerdeyse daha büyük bir eşitsizlik söz konusu. 2014 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı %2,9, muhtar oranı ise %2

seviyelerinde kaldı. Son genel seçimle hükümette Aile ve Sosyal Politikalar ile Ticaret Bakanlığı'nda olmak üzere 2 kadın bakan görev aldı.

World Bank tarafından ülkelerden derlenip yayınlanan istatistiklere göre, 2017 yılında kadınların parlamentoda sahip oldukları ortalama sandalye oranı sadece %23,3. Rwanda, Bolivya ve Küba kadınların parlamentoda en yüksek orana sahip olduğu ülkeler olarak sıralanırken, Türkiye'de kadın parlamenterler sadece %13,9'luk bir yer tutarak ortalamanın da altında kalıyor.

TÜRKİYE DÜNYADA NE DURUMDA?

World Economic Forum Global Gender Gap 2017 Raporuna göre, 144 ülke arasında cinsiyet eşitliği açısından Türkiye 131. sırada yer alıyor. Ekonomik alanda 128. sırada gelen Türkiye, okuma yazma oranına göre 94, sağlık alanında 59 ve siyasi arenada cinsiyetlerin eşitliği alanında da 118. sırada geliyor.

Erkek/kadın oranına göre Türkiye'yi diğer ülkelerle karşılaştırdığımızda, Türkiye'de kadının girişimcilik faaliyetine katılımının düşük olduğunu anlamaktayız (Tablo 1). GEM projesine katılan ekonomiler arasında Türkiye, kadının girişimcilik faaliyetlerine katılımı açısından Ürdün, Mısır, Makedonya ve Kıbrıs'tan sonra en düşük düzeydeki ülkedir. Genelde, erkekler kadınlara göre daha fazla girişimcilik faaliyetinde bulmaktadırlar. Ancak, bu ekonomiler arasında Endonezya, Meksika ve Brezilya'da kadın girişimcilerin sayısı erkek girişimcilerin sayısından fazladır.

KAYNAKÇA

<http://ybd.dergi.comu.edu.tr/dosyalar/Ybd/kadinlarin-igiscucune-katilim-orani-ekonomik-buyume-issizlik-orani-ve-kentles.pdf>
<https://geturkiyeblog.com/2018de-ekonomik-buyume-icin-kadin-is-gucu-i/>
<https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/turkiyede-girisimcilik-ve-kadin/1970>
http://iibf.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/ik_t_ekonomiotlari2.pdf
<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/2018-de-kadin-istatistikleri>
<http://www.tuik.gov.tr>

Durmazlar AŞ Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Fatma Durmaz YILBİRLİK:

BİRİLERİNİN BENİM ADIMA YOL ÇİZMESİNE İHTİYACIM YOK

Bursa'nın güçlü sanayicilerinden Fatma Durmaz Yılbirlik. Erkek egemen patronlar dünyasından, üstelik erkeklerin sayıca fazla olduğu makine sektöründen farklı bir ses ve derinlikli bir yaklaşım.

Kadının toplumdaki rolüne ilişkin söyleyecek çok sözü ve biriktirdiği çok kıymetli deneyimlere sahip. "Bir ihtiyaç var ve o ihtiyaca çözümler üretmeliyiz. Bu da ayrıştırmalara gitmeden, o konuyla ilgili kavramlar yaratmadan 'sadece insanız' diyerek ve tabii en başta eğitim seviyemizi yukarı taşıyarak olur" diyor.

İhtiyaca odaklanmanın çözümleri kolaylaştıracağına işaret eden Yılbirlik, kadınların bakış açılarını değiştirmesi gerektiğine inanıyor ve bunu "Birilerinin benim adıma yol çizmesine ihtiyacım yok" şeklinde ifade ediyor.

Bütün doğru çözümlerin iyi eğitilmiş insanlarla bulunacağına ve daha iyi bir geleceğe ancak nitelikli insan gücüyle erişilebileceğine yürekten inanan bir insanın sözlerini okuyacaksınız satırlarda. İyi okumalar.

Bursa sanayisinde önemli bir yere sahip Ali Durmaz gibi bir babanın kızı olmak size nasıl bir sorumluluk yükledi, yüklüyor?

Ali Durmaz'ın kızı olmaktan gurur duyuyorum. Üç kardeşin en büyükleri benim. Ailenin en büyüğü olarak babamın ölümünden sonra hem iş, hem de aileyi bir arada tutma sorumluluğunu üstlendim. Bunu

hissettim ve taşımaya çalışıyorum. Biz aile şirketiyiz ve 2. Kuşağız. Nesiller arası aktarımı kurumsallaşarak gerçekleştirdik.

Babam Ali Durmaz'ın öngörüsü çok yüksekti ve "Bir işi yapmadan önce bundan 50 – 100 sene sonrasını düşünerek yapın" derdi. Bize bir karar vermeden önce çok muhakeme yapmayı ve doğru sonuçlara ulaşacak kararlar vermeyi öğretti. Her zaman savunduğu şey düzgün, kaliteli iş yaparak dürüst ve doğru kişiler olarak Türk insanını temsil etmek, ülkemizin gelişmesine katkıda

bulunmak ve diğer gelişmiş ülkelerin karşısında dimdik ayakta durmaktı. Bizler de bir işi yaparken bu değerler ile çalışmayı öğrendik. Bizimle çalıştı, bize hissettirmeden iş bölümü yaptı.

Çalışırken hiçbir zaman bireysel değil, firma ve ülke çıkarlarını düşünerek hareket etmeyi öğrendik.

Erkek egemen bir sektörde güçlüklerle karşılaştınız mı?

Kadın ve erkek arasında iş dünyasında bir fark yok. Aynı bilgi, tecrübe ve donanıma sahip bir kadın

ile bir erkek arasında tercih yapılacaksa kadın veya erkek olarak değil 'insan' olarak düşünülerek seçim yapılması gerekir. İş yaşamında karşılaşılan zorluklar; kadına-erkeğe göre değil, sektöre göre değişiyor.

Biz sanayiciyiz. Adı üzerinde Ağır Sanayi. Dünyada ve ülkemizde makina sektöründe az kadın var ve onlar da aileden gelen bir işin içindeler. Makine sektörü fiziksel güç isteyen bir sektör. O nedenle erkek egemen olmuş. Kadın olarak bir ayırım hissetmedim. Farklı olduğunu da düşünmedim. Kadınlar hem daha detaycı hem de sahiplik duyguları yüksek olduğu için sadece makina değil, her sektörde başarılı. 1857 'de başlayan korkunç olay evet. Ama o günden bugüne çok şeyler değişti, iyileşti. Artık kadınlar kendi insani haklarını savunacak durumdalar. Sürekli aynı şeye vurgu yapmadan, bugüne kadar yaşanan ayrıştırmalardan ders alıp geleceğe bakalım. Nasıl evrensel insan oluruz? Ona göre hareket edelim. Çözülmesi gereken sorunları kavramlaştırıp, normalleştirmeyelim.

Sizce çözüm ne olabilir peki?

Bir şeylerin çözümü bazen tanımladığımız sorunun adında. Sorun değil ihtiyaç var demek en doğrusu. İyileştirelim, öneri getirelim. Kadınlar bunun farkına varıp dik durmalılar. İş hayatında daha üretken ve etkin olmaları için cesaretle yapmayı düşündükleri işin üstüne gitmeliler. Kadınlar artık farklı bakmalı. Birilerinin benim adıma yol çizmesine ihtiyacım yok.

Toplumumuzda bir de dezavantajlı diye tanımladığımız bir kesim var. Peki bunun altından onlar nasıl kalkacak?

Şimdiye kadar kazanılan tüm başarıların eğitilmiş iyi bir kadroyla olacağına ve geleceğe yatırımın da sadece eğitimle yapılabileceğine inanıyorum.

Bunun tek çözümü eğitimidir. Türkiye 144 ülkede okuma yazmada 131. Bu çok acı. 3.5 milyon okuma yazma bilmeyen kadın var. Biz kimseyi

ayrıştırmadan herkese eşit imkanlar tanımalı, ulaşmalarını sağlamalıyız. Tek çıkışımız var. Yüzde yüz eğitim. Bunun için ne yapmalı, onu düşünerek buna yoğunlaşmalıyız.

Şirketinizle ilgili gelecek projeksiyonunuz, hayal ve beklentileriniz nedir?

O kadar çok ki. En başta daha teknolojik üretim. Ama en büyük hedefimiz takip edilen olmak. Biz artık diğer ülkeler ne yaptı demeyelim. Türkiye ne yaptı denilsin. Endüstri 4.0'ı uygulamaya başladık. Tüm makinelerimizde takip sürüyor. Başka ülkelerdeki makinelerimizi takip ediyoruz.

Ayrıca, sosyal sorumluluk anlamında da şirketimizde çok düşüncem var. Herkesin yabancı bir dil konuştuğu, yurt dışına tatile gidebileceği bir şirket arzuluyorum.

Biz başarıyı "birlikte güçlenerek" "başkalarını güçlü ve mutlu kılarak, hep birlikte güçlü olarak" yakalayabileceğimize inanıyoruz.

Gelelim Bursa Kültür Sanat Turizm Vakfı'na...Bursa Festivali uzun yıllardır

KİMDİR?

“ Fatma Durmaz Yılbirlik, Bursa'da doğdu. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nü bitirdikten sonra Bursa sanayisinin duayenlerinden olan rahmetli babası Ali Durmaz'ın kurduğu Durmazlar Makina'da çeşitli görevler üstlendi. Halen Durmazlar Holding İcra Kurulu Başkanı ve Durmazlar Makina Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı olarak çalışmakta.

Polonya Bursa Fahri Konsolosu da olan Fatma Durmaz Yılbirlik, kültür ve sanata olan desteğini, 2010 yılından beri Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı'nın Yönetim Kurulu Başkanı olarak devam ettiriyor. Evli olan Yılbirlik'in bir de kızı var. **”**

bu şehirde yapılıyor. Sanatın birleştirici bir gücü var kuşkusuz. Biraz da bu renkli dünyadan bahsedelim.

2018 yılında Uluslararası Bursa Festivali'nin 57.'sini gerçekleştirdik. 12 etkinliği planlamaya çalışıyoruz. Ciddi emek harcıyoruz. Seyirci arasında, her meslekten, her yaşta çocuklar, gençler ve yaşlılar var. Bana bayram hissini veriyor. Sanatçı seçimlerinde her zaman çok titiz davranıyoruz.

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı olarak sadece Festivaller düzenlemiyoruz. Sanatın ne olduğunu anlatmaya, toplumun her kesimine ulaştırmaya çalışıyoruz. Bunun için de her köye, ilçeye gidip oradaki çocuklar ve gençlere ücretsiz sanat atölyeleri düzenliyoruz.

İlk ve ortaöğretim okullarında; Uludağ Üniversitesi Tiyatro bölümü öğrencilerinden oluşan mobil tiyatro grubumuz ile gösteriler, Ankara Devlet Opera ve Balesiyle yaptığımız ortak çalışma ile de eğitim konserleri düzenliyoruz. Kimi zaman çocukları kimi zaman ailelerini sanatın çeşitli yönleriyle tanıştırıyoruz.

TOFAŞ'ta kadının hızlı yükselişi

Kadının iş yaşamı içinde yapabileceği işler anlayışı TOFAŞ'ta tarihe karışmış durumda. 2015'te başlayan değişimle, üretimde çalışan kadın sayısı hızla tımanışa geçmiş. 2013'te, sahada 2 olan kadın çalışan sayısı bugün 414. Toplam kadın çalışan sayısı ise 823.

TOFAŞ, Bursa'nın ve ülkemizin üretimde gurur duyulan kalelerinden birisi. 50. Yaşını geride bırakan TOFAŞ, Türkiye'nin İstanbul Sanayi Odası'nın 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesinde 4. Yaklaşık 1 milyon metrekare alanda 450 bin araç üretme kapasitesi ve 7 bin 642 çalışanıyla devlerin başında.

TOFAŞ, kurulduğu günden beri, rakamların ötesinde bir kültür de oluşturuyor. TOFAŞ, araç üretmenin

ötesinde yaratmaya çalıştığı kültürde, 2015'ten itibaren kadını da özel bir noktaya koymuş.

Rahmetli Mustafa Koç'un başını çektiği girişimle, 2015 yılında Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (BM Kadın Birimi-UN Women) ve BM Küresel İlkeler Sözleşmesi ortak metni olan "Kadının Güçlenmesi İlkeleri"ni imzalayan Koç Holding, BM Kadın Birimi tarafından yürütülmekte olan «HeForShe» kapsamında da küresel düzeyde 10 Etki Lideri (Impact Champions) arasına seçilmiş.

Bu tarih TOFAŞ için de milat olmuş ve bu noktadan sonra TOFAŞ'ta kadın çalışma alanlarındaki durumunu iyileştirme çabaları hızla ilerlemiştir.

2013'te sahada, yani üretim hatlarında 2 kadın çalışan bulunurken,

2014'te 20, 2018'de ise 414'lere ulaşıyor. Bugün gelinen nokta, çıkılan yere göre çok iyi. Ama gidilecek çok da yol var.

Bugün TOFAŞ'ta çalışan 7 bin 642 kişinin 823'ü kadın. Bu kadın nüfusunun 409'u ofis işlerinde, 414'ü sahada.

TOFAŞ İnsan Kaynakları Direktörü Burhan Çakır, otomotiv sektörünün içinde bulunduğu durumdan dolayı rakamların burada kaldığını ifade ederek, "Aslında hedefimiz 2018-2019'da sahada yüzde 10'u aşan bir kadın çalışan rakamına ulaşmaktı" diyor.

"PARADİGMAMIZI DEĞİŞTİRDİK..."

Kadın çalışanların işe bağlılığının ve memnuniyet oranlarının oldukça iyi olduğunu belirten Çakır, "Paradigmamızı değiştirdik" diyerek şunları kaydediyor: "İş ilanlarındaki görsellerde cinsiyet eşitliğini destekleyecek düzenlemeler yapıldı. Global Compact ilkelerine uygun olarak İlanlara, 'işe alım ve istihdamda tek ölçü olarak işe uygunluk vasfı aranır; ayrımcılık yapmadan fırsat eşitliği sağlanır' ifadesi eklendi. İşe alım mülakatlarında, tempoya, vardiyalı çalışmaya uyumlu olup olmadıkları soruları girdi. İş teklifi öncesi çalışacakları alanı fiziki olarak ziyaret etmeleri ve görmeleri sağlandı. Sahada kadın çalışan sayısı arttıkça fiziksel düzenleme gereği de doğdu. Süt odaları, soyunma odaları, duşlar yeniden düzenlendi. Bu fiziksel koşul düzenlemeleri için 100 bin Euro'yu aşan bir yatırım yapmak durumunda

kaldık. Gece servisleri ve durakları kadın çalışana göre revize edildi. Hamile çalışanlar için iş kıyafeti oluşturuldu. İşe alınan kadın çalışanlarda TOFAŞ çalışanlarının yakınlarına öncelik verildi. Aile ortamının devamlılığı açısından bu yöntem olumlu karşılandı. Yaptığımız anketlerde çalışanların 3'te 2'si sahada kadınların olmasının daha iyi olduğunu ifade eder oldu."

Halen TOFAŞ'ta orta kademedeki yüzde 25, uzman kadrosunda yüzde 30 kadın oranı mevcut. Kadınların sahada görev almasının ardından 6 kadın da takım lideri olmuş durumda. En son da kendilerini temsil edecek bir sendika temsilcisine kavuşmuşlar. Kimilerine göre gecikmiş gelebilir ama hızla ilerlenmiş bir yol. 2013'te sahada 2 kadından 2018'te 414 kadına.

Kadının Güçlenmesi Bursa Platformu'ndan film gösterisi

Global Compact Türkiye Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubuna bağlı Kadının Güçlenmesi Bursa Platformu, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmak amacıyla gerçek bir hikâyeye dayanan "Gizli Sayılar" filmini tüm üye firmaların çalışanları ile buluşturdu.

Yeşim Tekstil, BUSİAD ve BUIKAD koordinatörlüğünde oluşturulan Kadının Güçlenmesi Bursa Platformu örnek bir uygulamaya daha imza attı. Merinos AKKM Orhangazi Salonu'nda gerçekleştirilen etkinliğe WEPs imzacısı firmaların çalışanlarından oluşan yaklaşık 600 kişi katıldı. Programda Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili Mihrimah Kocabıyık ile Nilüfer Belediyesi Başkan Vekili Nazlı Yazgan da hazır bulundu.

Etkinliğin açılışında konuşan Global Compact Türkiye Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubu Eş Başkanı ve Yeşim Tekstil Kurumsal İletişim Müdürü Dilek Cesur, Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubunun Global Compact Türkiye tarafından 2014 yılında hayata geçirildiğini söyledi. Özel sektör, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerin

temsilcilerinden oluşan çalışma grubunun, BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi ile birlikte 7 maddeden oluşan "Kadınların Güçlenmesi Prensipleri"nin (WEPs) ülke çapında yayılımına katkı sağlamayı amaçladığını belirten Cesur, "Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubu, şirketlerin bu prensipleri uygulamaya

geçirmesi için iyi örneklerin paylaştığı bir özel sektör platformu olarak da görev yapıyor. Türkiye’de yaklaşık 300’e yakın firma; kadın-erkek eşitliği ve kadınların ekonomik hayatta güçlenmesi için, Kadının Güçlenmesi Prensiplerine (WEPs) imza atmış durumda. Bu alanda dünya ülkeleri arasında birinci sıradayız. Söz konusu firmalar arasında 31 imzacı da Bursa’dan yer alıyor. 2016 yılından bu yana Kadının Güçlenmesi Bursa Platformu olarak bu konuda çalışmalar yapıyoruz. 5 Mart tarihi itibarı ile de Kadının Güçlenmesi Bursa Platformunu örnek alarak İzmir’de de aynı modeli hayata geçireceğiz. Bursa bu konuda rol model olmuş olacak.” diye konuştu.

BÜİKAD Yönetim Kurulu Başkanı İpek Yalçın, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel düzeyde yayılmasına yönelik stratejilerin çok önemli olduğunu belirtti. Yalçın, kadınların ekonomik yaşama daha fazla katılmalarının, kalkınma ve büyümeden daha fazla pay almalarının ve aile içindeki konumlarında iyileşme sağlanmasının, kalkınmışlığın gerekleri arasında yer aldığına işaret ederek “Bu kapsamda 2016 yılı kasım ayında bir araya gelen BÜİKAD, BUSİAD ve Yeşim’in icra kurulunda yer aldığı Kadının Güçlenmesi Bursa Platformu, kurulduğu günden bu yana Bursa’nın dinamiklerini oluşturan 31 şirketin katılımı ile çalışmalarına devam ediyor. İlk olarak 2018 yılında düzenlediğimiz “Gücümüz Eşitliğimiz” panelinde iş dünyası ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirdik. Kadın istihdamı ile ilgili önemli konuların gündeme geldiği paneller tüm iş dünyasında farkındalık yarattık.” diye konuştu.

BUSİAD Başkan Yardımcısı Buğra

Küçükayalar ise “Sadece bize özgü olmayan, yaşadığımız dünyanın büyük sorunlarından biriyle ilgili fark yaratmak için buradayız. Konuşmaların ardından izlenecek film de bize gösterecek ki, bu sorun gelişmiş ülkelerin başında olan ABD’de de uzun yıllardır var ve halen çözüm için çabalyorlar. Tıpkı bizler gibi. Kadını sadece evlerde dört duvar arasında gören anlayış zamanın ruhuyla doğru olarak, ağır da olsa değişiyor. Artık, kadınsız çalışma anlayışı, ufak ufak da olsa geride kalıyor. Liyakatin cinsiyetten önce geleceği bir dünya özlemine, bu ve bunun gibi etkinliklerle buradan dile getirmek bile önemli bir gelişme. Kadını Güçlendirme Bursa Platformu geçtiğimiz yılki etkinlikte BUSİAD Evi’ni doldurarak meseleye ne kadar sahip çıktığını göstermişti. Kadının olduğu yerde azmin olduğunu biliyoruz. İzleyeceğimiz film, bu azmimize ve umudumuza biraz daha katkı koyacaktır.” ifadelerini kullandı.

BM Kadın Birimi Programlar Yöneticisi ve Ülke Direktörü Vekili Zeliha Ünalı da kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin yüz yıllar içerisinde ortaya çıktığını ifade etti. Bununla birlikte eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için o kadar vakit olmadığına vurgu yapan Ünalı, “Biz UN Women olarak dünyayı herkes için yaşanabilir, eşitlikçi bir yer haline getirmemizi istiyoruz. Bunu yalnız yapmamız mümkün değil. İş dünyası, çalışanı ile yöneticileri ile en önemli ortaklarımızdan. Kadının güçlenmesi prensiplerine sahip çıktığı ve eşitlik için bize ortak olduğu için Bursa’da iş dünyasına teşekkür etmek isterim” şeklinde konuştu.

Konuşmaların ardından etkinliğin sponsorları Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Borçelik’e teşekkür plaketi takdim edildi. Etkinlik, “Gizli Sayılar” isimli film gösterimi ile devam etti.

Doğan Ersöz, mezarı başında anıldı

BUSİAD'ın Kurucu Başkanı merhum Doğan Ersöz, vefatının 24. yılında Emir Sultan Mezarlığı'ndaki kabri başında anıldı.

Törene BUSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ergun Hadi Türkay, BUSİAD Yüksek Danışma Kurulu (YDK) Başkanı Günal Baylan ve eşi Beril Baylan olmak üzere dernek üyeleri, Ersöz Ailesi ve merhum Doğan Ersöz'ün yakın dostları katıldı.

Doğan Ersöz'ün mezarı başında dualar okunmasının ardından, BUSİAD Başkanı Türkay, Ersöz'ün kurucusu olduğu BUSİAD'ın bu yıl 40 yılı geride bıraktığını belirterek şükranlarını sundu.

BUSİAD YDK Başkanı Günal Baylan ise, BUSİAD yönetim ve üyelerinin hayırlı evlatlar olduğunu geçen bu sürede yaptıkları çalışmalarla gösterdiklerini söyledi.

Yakup Altınöz ve Prof. Dr. Ali Ceylan ile eski Osmangazi Belediye Başkanı Erhan Keleşoğlu da söz alarak, onun kendi kişisel hayatlarına, BUSİAD'a ve Bursa ekonomisine katkılarını dile getirdiler.

BUSİAD YDK BİLDİRİSİ (19 Aralık 2018)

DÜNYA EKONOMİSİ

2017 yılında gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde gözlenen olumlu büyüme performansı, 2018 yılının ilk yarısı itibarıyla küresel ekonominin senkronize bir büyüme süreci içinde olduğu yönünde değerlendirmelere yol açmıştır.

Bununla birlikte 2018 yılının ikinci yarısının başından itibaren sıkışan küresel finansal koşullar ve artan korumacılık eğilimlerine bağlı olarak oluşan riskler, senkronize büyüme sürecinin ivme kaybettiği bir görünümün oluşmasını beraberinde getirmiştir.

Küresel ekonominin 2018 yılı boyunca gündemini meşgul eden iki temel konu, yıl boyunca süren ticaret savaşı endişeleri ve artan korumacılık eğilimleri ve gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarına ilişkin normalleşme sürecine bağlı olarak sıkışan küresel finansal koşulların Mayıs 2018'den itibaren gelişmekte olan ülke ekonomilerinde tetiklediği sermaye çıkışlarıydı.

Yılın ilk yarısında gözlenen küresel senkronize büyüme süreci, başta FED olmak üzere gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarındaki sıkışma seyrinin güçlenerek süreceği yönünde beklentileri güçlendirmiştir. Bununla

birlikte, küresel büyümede gözlenen yavaşlama eğilimi, yılsonuna doğru para politikaları için yılın ilk yarısına göre beklenenden daha yavaş bir sıkışma sürecinin olabileceği yönünde tahminleri gündeme getirmiştir. Mayıs ayından itibaren gelişmekte olan ülke piyasalarında hızlanan volatilité ve artan riskler, söz konusu ülkelerin para politikaları üzerinde sıkışma baskılarını artırmıştır. Nitekim Arjantin ve Türkiye dâhil pek çok gelişmekte olan ülkenin faiz artışlarına yöneldiği görülmüştür.

2018 yılı, gevşek olan küresel finansal koşullardan daha sıkı bir ortama geçiş sürecinin gelişmekte olan ülke ekonomilerinde neden olabileceği sorunları açık bir biçimde sergilemiştir. Her ne kadar küresel para politikalarındaki normalleşme sürecinin daha yavaş bir tempoda sürebileceği tahmin edilse de, önümüzdeki dönemde temel eğilim, küresel finansal koşulların söz konusu ülkelerin lehine gelişmeyeceği yönündedir.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Genel makroekonomik çerçeve itibarıyla 2018 yılı; büyümenin durgunluğa doğru ciddi ivme kaybına uğradığı, enflasyonun diğer yükselen piyasa ekonomilerine nazaran oldukça yüksek olduğu ve cari fazla veren bir görünüm ile sonlanmaktadır.

Büyüme ve İstihdam

Türkiye ekonomisi, 2018 yılının üçüncü çeyreğinde %1,6 düzeyinde bir büyüme performansı sergilemiştir. Yılın ilk iki çeyreğindeki büyüme ise sırasıyla %7,2 ve %5,3 olmuştur. Bu çerçevede 2018 yılsonu büyümesinin %3'ün altında gerçekleşmesi beklenmektedir. Eylül 2018 itibarıyla Türkiye genelinde işsizlik oranı ise %11,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Enflasyon ve Para Politikası: Kasım 2018 itibarıyla tüketici fiyatlarının %1,44 düzeyinde düştüğü ve yıllık enflasyon oranının %21,62 düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür. TCMB'nin Ekim 2018 enflasyon raporunda yılsonu için yapılan %23,5 düzeyindeki TÜFE tahmininin %5 olan 2018 yılı hedefinin oldukça üzerinde kalacağı anlaşılmaktadır.

TCMB, Ağustos ayında TL'de gözlenen değer kaybı karşısında Eylül ayı PPK toplantısında bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını 625 baz puan artışla %17,75 düzeyinden %24 düzeyine yükseltmiştir.

Bütçe ve Maliye Politikası:

2018 yılı Ekim ayında geçen yılın aynı ayına göre; bütçe harcamaları %23,3 oranında artarken, bütçe gelirleri %19,5 yükselmiştir. Böylece, Merkezi Yönetim bütçe açığı Ekim ayında yıllık olarak %60,8 oranında genişleyerek 5,4 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Dış Ticaret ve Cari Denge:

TİM'in Kasım 2018 dönemine ait açıkladığı verilere göre, ihracatın geçen yılın aynı ayına göre %9,5 artışla 15,5 milyar dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Türkiye'nin son 12 aylık ihracatı ise 168,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Cari işlemler hesabı, Ekim 2018 itibarıyla 2,8 milyar dolar ile Ağustos ve Eylül'ün ardından üst üste üçüncü ayda da fazla vermiştir. Büyüme performansında gözlenen ciddi ivme kaybı ve turizm gelirlerinde gözlenen güçlü toparlanma ile cari fazlanın süreceği öngörülmektedir.

2019 YILINA İLİŞKİN ÖNGÖRÜLER

Mevcut haliyle Türkiye ekonomisi, büyümenin potansiyelin altına doğru yöneldiği, enflasyonun yüksek olduğu ve cari fazla veren bir konjoktüre sahiptir. Büyümenin dengelenmesi ve enflasyonun düşüş eğilimine girmesi amacıyla Yeni Ekonomi Programı ve ardından alınan politika önlemlerinin 2019 yılının ortalarından itibaren makroekonomik performansla olumlu yansımaları beklenmektedir. Bununla birlikte, küresel finansal dalgalanmalar ile ülke içi makroekonomik koşullar ve reel sektörün mevcut görünümü arasındaki karşılıklı etkileşimlerin önceki dönemlerden daha farklı büyüme ve enflasyon dinamikleri ortaya koyabileceği üzerinde durmak gerekmektedir. Bu nedenle, politika tercihlerinin ihracatın büyümenin sürükleyicisi olarak öncelik kazanması ve enflasyonun kalıcı olarak düşürülmesi yönünde yapılması beklenmektedir. Öte yandan önümüzdeki dönemde de Türkiye'ye yönelik risk algılamasını etkileyen

politik hususların ve Türkiye'nin yakın coğrafyasındaki jeo-politik gelişmelerin önemini koruyacağı anlaşılmaktadır.

Yukarıda ortaya konulan çerçeve dâhilinde, Türkiye ekonomisinin temel makroekonomik büyüklüklerine ilişkin 2019 tahminleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

%	2017	2018*	2019**
Büyüme	7,4	1,6	1-1,5
Enflasyon	11,92	21,62	16-17
İşsizlik	10,9	11,4	13-14
Cari denge	-5,5	-3,5-3,8	-2,5-3

* Son veri

** Tahmin

BEKLENTİLER

Zorlu bir yılı geride bırakıyoruz. Özellikle yaz ayları ortasında yaşanan döviz dalgalanmalarıyla geleceğini daha önce öngördüğümüz ekonomik kriz, sorunlarını 2019'a da taşıyor. Bizler iş dünyası olarak, alınması gereken önlemleri üretimin içindeki güçler olarak söylemeye devam edeceğiz. Yaşadığımız sıkıntıların kısa sürede sonlanması çok da olası görülüyor. Bu durum tespiti elbette ki bir karamsarlık ifadesi değildir. Durumun gerçekçi tespiti, ona karşı alınacak tedbirlerin de aynı ölçekte olmasını sağlayacaktır. İş dünyası olarak 2019'da enflasyonun yüzde 20'lerin biraz altında seyrettiği sermaye gücü yüksek olmayan şirketlerin borçlarını döndürmekte sorunlar yaşayacağı, işsizliğin bir miktar daha artacağı bir yıl olacağını öngörerek tedbirlerimizi kendi şirketlerimiz özelinde alıyoruz. Ancak, karar alıcılar nezdinde de beklentilerimizi ifade etmek istiyoruz:

1. Büyümenin bu kadar dalgalı olmasını istemiyoruz. Sağlıklı ve sürdürülebilir bir büyüme önümüzü görmemizi sağlamakta yol gösterici olacaktır.
2. Cari açık değil cari fazla verecek politikaların üretilmesini istiyoruz.
3. Yasaların üstünlüğünün her alanda hakimiyet kurması gerekliliğine inanıyoruz.

4. Düşünce ve ifade özgürlüğünün sağlanması ile yetenekli insanlarımızın başka ekosistemlerde hayat arayışının da önüne geçileceğine inanıyoruz.

5. Sistemsel yaklaşımların önemli olduğunu ifade ediyoruz. İktidarların, sanayinin ve üretimin artmasında yol gösterici ve yol açıcı olmasını istiyoruz. Dünya ile rekabet için iş dünyasının teknolojiye karşı ilgi ve isteğinin artırılması amacıyla sektör ve şirketlerin proje bazlı desteklenmelerinin gereğine inanıyoruz. Endüstri 4.0 konusunda bir yol haritası çıkarılmasını ve sanayide yükselen farkındalığın topyekun bir anlayışa bürünmesini en önemli hedefler arasına yer almasını istiyoruz.

6. Üretimin temel faktörlerinden olan "kaliteli iş gücü" için Teknik Eğitime bütçeden daha fazla pay ayrılmasını istiyoruz.

7. Yine çalışma barışına ağır bir yük getirdiğini düşündüğümüz iş yasaının, işe iadeyle ilgili bölümünün tekrar gözden geçirilmesini istiyoruz. İşe iade davalarının hiçbir şarta bağlı olmaması yasal olarak işine son verilenlerin de, burayı bir yeni ek gelir kapısı haline getirmesine ve iş insanlarının üretimden ziyade bu konularla meşgul olmasına ve moral kaybına neden oluyor.

8. Asgari ücretle birlikte artacak maliyetlere yönelik, iktidarın üretici kesimler üzerindeki yükünü hafifletmesini temenni ediyoruz.

9. Özellikle ticaretimizin yoğun olduğu AB ile entegrasyon sürecini hızlandırmalıyız.

Daha güçlü bir Türkiye için yapılan tüm çalışmaların yeni yılda ülkemize güzel günler getirmesini temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,

Günal BAYLAN
BUSİAD Yüksek Danışma Kurulu Başkanı

Sektörel Değerlendirme Raporu

BUSİAD, üyelerinden aldığı bilgilerle, 6 ana sektörün 2018 yılı değerlendirmesi ve 2019'a ilişkin beklenti ve tahminlerini içeren bir rapor hazırladı.

Otomotiv

Otomotiv sektörü, etki alanının derinliği ve diğer sektörlerle olan etkisiyle modern ekonominin gelişiminde önemli bir yere sahip. Teknoloji ve ilaç endüstrisinin hemen ardından dünya Ar-Ge yatırımlarının büyük bir bölümünün sahibi olan otomotiv sektöründe; üreticilerin sıfır kazaya ve daha az yakıt kullanımına yönelik çalışmaları Ar-Ge faaliyetleri içinde önemli bir yer kaplıyor. Son yılların öncelikli gündemi olan elektrikli araçların geliştirilmesi 2018 yılında da yerini korudu. Otonom araçların geliştirilmesi için teknoloji firmalarının da pazara girmesi de, pazarın yapısını belirgin biçimde değiştirdi.

Öte yandan otomotiv sektörü Endüstri 4.0 süreçlerini en hızlı benimseyen ve hayata geçiren sektörlerin başında geliyor. Sektör, nesnelerin interneti, robot teknolojileri ve özellikle yedek parça üretiminde bir devrim sayılabilecek 3D üretim olanaklarını etkin bir biçimde kullanmaya başladı. İstanbul Sanayi Odası tarafından açıklanan 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında ilk 10 sırada Ford Otosan, Toyota Otomotiv, Oyak Renault ve Tofaş yer alıyor. Hyundai Assan, Mercedes-Benz Türk gibi oyuncular da listenin devamında yer alıyor.

2018 sonu itibarı ile Türkiye'nin toplam ihracatının tüm zamanların rekorunu kırarak 170 milyar dolar seviyesini aşması bekleniyor. Türkiye ihracatının 12 yıldır lideri olan otomotiv endüstrisinin yılın ilk 11 ayında toplam ihracattaki payı yüzde 20 seviyesindedir. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde toplam üretim bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8, otomobil üretimi ise yüzde 10 oranında azaldı. Bu dönemde, toplam

üretim 1 milyon 427 bin 157 adet, otomobil üretimi ise 944 bin 304 adet düzeyinde gerçekleşti. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde toplam yurt içi pazar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 34 azalarak 561 bin 639 adet düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde otomobil pazarı ise yüzde 32 oranında azaldı ve 425 bin 478 adet olarak gerçekleşti.

Ticari araç grubunda, 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde üretim yüzde 3 seviyesinde azalırken, hafif ticari araç grubunda da yüzde 3 seviyesinde azaldı, ağır ticari araç grubunda ise yüzde 10 seviyesinde arttı. 2017 yılı Ocak-Kasım dönemine göre ticari araç pazarı yüzde 39, hafif ticari araç pazarı yüzde 40 ve ağır ticari araç pazarı yüzde 27 azaldı. Ağır ticari araç grubunda kısıtlı seviyede kalan bu azalış baz etkisi kaynaklı olup, pazar daralması son 3 yılda yüzde 57 seviyesinde gerçekleşti. 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre, toplam otomotiv ihracatı adet bazında geçen yıla paralel seviyede gerçekleşirken, otomobil ihracatı yüzde 5 oranında azaldı. Bu dönemde, toplam ihracat 1 milyon 219 bin 174 adet, otomobil ihracatı ise 810 bin 54 adet düzeyinde gerçekleşti.

2018 yılı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre,

toplam otomotiv ihracatı paritedeki değişim sebebiyle dolar bazında yüzde 12 artarken, euro bazında ise yüzde 6 arttı. Bu dönemde toplam otomotiv ihracatı 29,7 milyar dolar olarak gerçekleşirken, otomobil ihracatı yüzde 6 artarak 11,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. Avro bazında otomobil ihracatı ise aynı seviyede kalarak 9,6 milyar avro seviyesinde gerçekleşti.

Özellikle Kasım ve aralık aylarında, devreye alınan KDV ve ÖTV vergi teşviklerinin olumlu etkisiyle iç pazarda canlanma yaşandı. Sektör temsilcileri teşviklerin 2019 yılında da devam etmesini talep ediyor. 2019'da toplam iç pazar öngörüsünün 2018 yılının da altına inerek yıllık 400-450 bin aralığında olacağı tahminleri masaya konulduğunda, sektördeki daralmayı hafifletmek, canlılığı ve istihdamı korumak için vergi teşviklerinin devamı adeta zorunluluk gibi görünüyor. Diğer yandan yerli otomobilin ilk prototipinin de 2019'da yollarda olacak olması, sektörün geleceği ve ülkenin otomotivden elde edeceği katma değer anlamında yeni bir kapı aralayacaktır.

Sektörde yıllardır kapasiteler ve yatırımlar 1 milyon adetlik pazara göre yapıldığı için iç pazarda bu ölçüde bir gerileme sanayiye çok büyük kayıp yaşatacağından karar

vericilerin, sektöre yönelik kararlarında 2019 yılında yerli otomobil projesinin de göz önünde bulundurulması gerektiğine özel bir vurgu yapmak yerinde olacaktır. Sonuç olarak; uzun yıllardır Türk sanayiinin medar-ı iftihar olan otomotiv sektörünün ekosisteminin korunarak geliştirilmesi, küresel otomotiv arenasında sektörün rekabet gücünün devamlılığı ve desteklenmesi açısından önem arz etmektedir.

Tekstil

Türkiye'nin toplam tekstil ve hammaddeleri sektörü ihracatı, 2018 yılı Ocak - Kasım döneminde yüzde 5,2 oranında artış ile 9,7 milyar dolara yükselmiştir. Sektörün 11 aylık ihracatı Türkiye ihracatının yüzde 6,3'üne tekabül etmektedir. Aynı dönemde sektörün Avrupa Birliği ülkelerine gerçekleştirdiği toplam ihracat ise 5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Sektörün ihracatında geçen yılın aynı dönemine göre en fazla artış kaydedilen ülke grubu yüzde 27 oranında artışla Asya ve Okyanusya Ülkeleri olurken, ihracatın gerilediği tek ülke grubu Ortadoğu Ülkeleri olmuştur. Ülkelere yapılan ihracat rakamları ayrı ayrı incelendiğinde; 2018 yılında büyük bir ekonomik kriz yaşayan İran pazarına yapılan tekstil ihracatının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 21 oranında gerilemesi dikkat çekiyor. Ar-Ge çalışmalarını son yıllarda keşfeden Türk tekstil sektöründe 2018 yılı Ocak-Kasım döneminde teknik tekstil ihracatının da yüzde 14,1 oranında artışla 1,4 milyar dolara çıkması sektörün 2018 yılından elde ettiği olumlu gelişmelerden biri olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde kurulu bulunan toplam bin 55 Ar-Ge merkezinin sektörel sıralamasına bakıldığında, tekstil sektörünün makine, otomotiv, yazılım ve bilgisayar sektörünün hemen arkasından 5. Sırada yer aldığını görmek mümkün. Türkiye'de toplam bin 55 Ar-Ge merkezi ve 296 tasarım merkezi bulunuyor. Bunların içinde 68 Ar-Ge merkezi ve 60 tasarım merkezi tekstil sektörüne hizmet etmektedir.

2018 yılında ülke genelinde yaşanan ekonomik sıkıntılarının sonucunda, doğal olarak tekstil sektörü de yoğun olarak etkilenmiştir. Özellikle ihracat yapmayan firmaların gerek tahsilat, gerek müşteri taleplerinde yaşadıkları sıkıntılar artmıştır. 2019 yılında da ekonomik sıkıntılarının devam edeceği öngörüldüğü için, firmalarımızın satış ağırlıklarını ihracata yönlentmeleri büyük önem arz etmektedir. Tekstil sektörü ihracatta hazır giyim, tekstil, deri ve halı olmak üzere 4 ana ihracat başlığından oluşmakta ve yıllık ihracat gelirlerinde otomotivden sonraki en büyük ihracatçı konumundadır. Aynı zamanda emek yoğun bir sektör olduğundan, yüksek oranda istihdama katkı sağlamaktadır. Son yıllarda Türk işgücü dışında Suriyeli göçmenleri de istihdam eden sektörün Ar-Ge ve tasarıma daha fazla ağırlık vermesi hem ihracata yelken açan işletmeler için ufuk açıcı olacaktır, hem de nitelikli beyin göçünün önüne geçilmesi anlamında bir fırsat yaratacaktır. 2019 yılında tekstil sektörüne ilişkin beklentiler açısından değerlendirildiğinde; en büyük sıkıntıyı yurt dışından ham madde tedariki yapan firmalar hissedecek. Ancak, dolar kurunun düşüş trendi devam ederse, tekstil sektörü de 2019 yılından daha fazla umutlanabilecektir. Mart ayında gerçekleşecek yerel seçimler ve ekonomik hedeflerdeki farklı tahminler nedeniyle bugünden bakıldığında belirsizliğin hakim olduğu 2019'da hem iç talep hem de fonlama açısından zorluklar tüm sektörlerde olduğu gibi tekstil sektöründe de büyük yatırımların önünde bir engel olarak görülüyor.

Makine

Makine sektörü, birçok sektöre yönelik üretim sağlaması ile başta imalat sanayi olmak üzere ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Makine sektörü, Türkiye sanayi üretiminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır ve çoğunluğu KOBİ'den oluşmaktadır. Sektör, teknolojinin gelişmesi ve otomasyona yönelik yatırımların artması sonucu hızla büyüyen ve gelişen, Türkiye ekonomisinin yükselen değeri konumundadır. Rekabetçiliğe ve yeniliğe açık küçük, orta ve büyük

ölçekli işletmelerin gelişimiyle doğru orantılı olarak son 20 yıldır istikrarlı bir büyüme göstermektedir. Avrupa'nın en büyük 6. makine imalatçısı konumundaki Türkiye, 120'nin üzerinde ülkeye makine ihracatı gerçekleştirmektedir.

2018 yılı ilk 10 ayında ihracatını 14 milyar dolara çıkaran makine sektörü, ihracatta 2017'nin aynı dönemine göre yüzde 17,1'lik artış sağladı. Makine sektörünün en büyük 3 pazarı Almanya, ABD ve İngiltere oldu. Türkiye'nin en büyük ticari ortağı olan Almanya'ya gerçekleşen makine ihracatı 2 milyar doları, ABD'ye yapılan ihracat ise 1 milyar doları aştı. Makine ihracatında, ilk 10 ürün grubu içerisinde en büyük artışlar inşaat ve madencilik makineleri, tarım ve ormancılık makineleri, pompa-kompresörler ve takım tezgahlarında oldu.

Dünya piyasalarına baktığımızda da, 2018 yılının çok iyi bir yıl olduğu kabul edilmiştir. Ancak, 2019 veya en geç 2020 başında küresel makine imalat sanayiinde bir yavaşlamanın başlaması beklenmektedir. Sonraki 2-3 yıl yavaşlamanın etkisinin devam edeceği düşünülmektedir. Ayrıca, sektör ihracatının ithalatını karşılama oranı 2017 yılında %54,5,

